

STATELE UNITE ALE AMERICII

UNIVERSITATEA COLUMBIA, NEW YORK CATEDRA NICOLAE IORGA

Mona MOMESCU

Tipul programului de la Universitatea Columbia este limba și cultura română-general, pentru toate specializările de la studii de licență, post-universitar, continuare de studii. Anul din care a început să funcționeze ca lectorat administrat de Institutul Limbii Române este 1999. În prezent servește universitățile: Columbia, Yale, Cornell, New York University.

La 10 iunie 1998, Președintele de atunci al României, prof. dr. Emil Constantinescu, deschidea oficial Catedra „Nicolae Iorga”, dedicată studiului limbii și culturii române, la Universitatea Columbia, New York. Cum ne arată fotografiile oficiale, acest eveniment a avut loc la rectoratul Universității Columbia, în prezența Rectorului de atunci, George Rupp, precum și a profesorului John S. Micgiel, Director al East Central European Center, un fervent și extrem de eficient susținător al Catedrei de la înființarea sa până la retragerea sa din funcție, în anul 2013. Gestul administrației prezidențiale a României, susținut de diplomația românească din SUA, nu era unul de deschidere de drum, ci de reșezare a unei tradiții care merge până în anul 1920 la Universitatea Columbia.

Un articol publicat în 2 septembrie 1928, în *New York Herald Tribune*¹, anunță replicarea modelului românesc de către Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia pentru introducerea unor cursuri dedicate limbilor și culturilor naționale respective. „Din 1920”, notează articolul „România își are Institutul de Cultură Română la Columbia”. Toate aceste eforturi, în centrul cărora se afla John Gerig, romanist, au culminat cu deschiderea Deutsches Haus, Casa Italiana, Maison Française, a programelor de cultura și limba japoneză. John Gerig nu pleda numai pentru limbile și culturile romanice, ci pentru noi centre „de cultură rasială” (așa cum era terminologia vremii). Institutul de Cultură Română, o cultură central europeană la vremea aceea, nu rămăsese neremarcată, ba chiar constituise un model demn de urmat. Pe parcursul deceniilor următoare, John Gerig va avea grijă ca programul de limba și cultura română să existe și să se dezvolte în dubla lui determinare: romanică și central-europeană. În numărul din 11 septembrie 1928, *New York Times*² anunță publicul larg că Universitatea Columbia oferă cursuri dintre cele mai diverse prin Columbia Extension (echivalentul unui program de continuare de studii, finalizat cu certificat, dedicat celor care nu era înmatriculați la cursuri de zi), printre care și limba română. De bună seamă, interesul pentru limba și cultura română crescuse în New York și în urma vizitei istorice a Reginei Maria (1926), în cadrul căreia întâlnirea cu Rectorul de atunci al universității, Nicholas Murray Butler, a jucat un rol esențial pentru interesul arătat limbii și culturii române în mediul academic, dar și în New York, în general. Cărțile publicate de membri ai comunității româno-americane în deceniul amintit au contribuit, în egală măsură, la stabilirea unei identități robuste a acestei comunități. Amintesc aici numai Sherban Drutzu - *Românii în America*, 1922, Tipografia S. Alexandru, Chicago, Ill., Christine Avghi-Galitzki - *A Study of Assimilation among the Roumanians in the United States*, New York, Columbia University Press, 1929, manualul de limba română scris și publicat de Philip Axelrad în 1919, *The Elements of Roumanian*, Biblioteca Română, New York (editura personală a autorului). Deceniul al patrulea al secolului trecut a fost marcat de seria de conferințe itinerante a lui

¹ Articolul mi-a parvenit prin curtoazia dr. Robert H. Davis, Jr., bibliotecar curator al colecției de documente *Europa de Est, Rusia, Eurasia* de la Universitatea Columbia

² V. Nota 1

Nicolae Iorga, publicate apoi în România, sub titlul *My American Lectures*, 1932³. Conferințele nu au ocolit Universitatea Columbia, al cărei oaspete N. Iorga fusese, cu prilejul vizitei regale. Cursurile de limba și cultura română erau ținute de profesorul Leon Feraru, poet simbolist, anarhist și extrem de fin cunoscător al literaturii române și al celor romanice, un apropiat al romanistului John Gerig. Nu știm ce colaboratori va fi avut profesorul Feraru pentru cursurile de limba română, deoarece sursele indică mai degrabă aplecarea sa spre cursurile de literatura română, măcar prin *The Development of Roumanian Novel* (1926) și *The Development of Roumanian Poetry* (1927). Titular era la Long Island University, la Columbia colaborator curent, pe lângă demnitatea de Consul Onorific al României la New York, acordată de Regele Ferdinand în 1926.

În istoria acestei catedre, legată strâns de interese diplomatice mai mult sau mai puțin vremelnice, dar și de genuine interese culturale, prezența profesorului Ilie Cristoloveanu/Elie Cristoloveanu/Elie Cristo-Loveanu aduce împreună studiul limbii și literaturii. Emigrat la New York în 1922, după ce deținuse o catedră de arte/desen la Liceul Lazăr din București, Elie Cristoloveanu (1893-1964) și-a legat existența de Universitatea Columbia și de promovarea limbii și culturii române până în ultima zi a vieții. Menționat în cartea lui Sherban Drutzu drept pictor, „înclinat mai degrabă spre portrete, căci a înțeles valoarea practică a artei în America”, Elie Cristoloveanu a fost, alături de soția sa, Olga Cristoloveanu, soprană, promotoare a folclorului românesc autentic, nepoată a istoricului Dimitrie Onciul, o prezență frecventă în viața culturală și mondenă new-yorkeză. Presa vremii îi menționează la evenimente culturale românești, la serate dedicate personalităților românești (a realizat un portret al lui George Enescu, pentru Carnegie Hall, se pare), dar, mai mereu, la universitate. Și-a încununat activitatea de profesor de limba română cu publicarea unui manual-obiect, în 1962, bogat ilustrat cu gravurile și desenele autorului. După dispartia lui Elie Cristoloveanu, limba română a continuat să fie predată la universitate, de către lingvistul Thaddeus Ferguson, fost student al lui E. Cristoloveanu. Anii '70 și '80, despre care există puțină informație cu privire la natura cursurilor de limba și cultura română au adus o serie de străluciți istorici, prezenți la Columbia prin intermediul schimburilor Fulbright. Menționez aici pe Constantin C. Giurescu, Vlad Georgescu, Liviu Maior. Orele de limba română au devenit cumva secundare, dat fiind că specialiștii vizitatori aveau o altă formație academică și interese de cercetare legate de istorie. Rigorile politice ale perioadei îi vor fi împiedicat să împărtășească studenților tot ceea ce ar fi dorit, despre limba, istoria și cultura României. După 1989, primul profesor vizitator al fost istoricul Mihai Maxim, erudit bizantinolog.

Anul 1999 a marcat, prin deschiderea programului de limba și cultura română al Catedrei „N. Iorga”, sub administrarea Institutului Limbii Române, concretizarea actului oficial semnat de președintele României în 1998. Primul lector al catedrei a fost prof. dr. Mihaela Albu, de la Universitatea din Craiova, între 1999-2003. Programul oferea, pentru prima dată, limba română pe șase niveluri (începător I și II, intermediar I și II, avansat). Eforturile primului lector al catedrei reorganizate au fost multiple: de la completarea inventarului de volume din mica bibliotecă a încăperii ce găzduiește lectoratul, până la organizarea, cu asiduitate și competență, a activităților extra-curriculare la care au fost invitați membri ai comunității româno-americane din New York. În acei ani, prin eforturile prof.dr. Mihaela Albu, s-a înființat *The Romanian Society*, ce reunea studenți de origine română sau aflați la studii la Universitatea Columbia, pentru activități culturale și sociale. Cu susținerea East Central European Center, lectoratul a organizat două conferințe ale studenților români de pe Coasta de Est a SUA. Eterogene tematic, aceste evenimente au făcut ca realizările profesionale și identitatea studenților români să fie mai vizibile, laolaltă cu interesul pentru cursurile lectoratului. Între anii 1999-2003 lectoratul a oferit cursuri de literatură română, cronologice și tematice, dedicate mai cu seamă studenților de origine română.

---

³ N. Iorga- *My American Lectures*, ed. Norman L. Forter, State Printing House, 1932

Din 2003 (cu o pauză între 2008-ianuarie 2010) lectoratul este servit de lect. dr Mona Momescu, de la Universitatea *Ovidius* din Constanța. În acest interval, s-au continuat și s-au diversificat activitățile academice, dar și cele extra-curriculare, precum și colaborările Catedrei cu instituții diplomatice ale României, ca și anterior, precum și cu Institutul Cultural Român din New York. Ca orice program dedicat unei limbi de circulație restrânsă în SUA (*less commonly taught language*), programul de limba și cultura română s-a confruntat, încă de la înființarea sa, cu necesitatea recrutării unui număr cât mai mare de studenți. În intervalul 2004-2007, lectorul a creat o bază de materiale de predare și învățate bazate pe tehnologia educațională utilizată de *Language Resource Center* (audio, video, scris), adaptate celor mai noi elemente de didactică a predării limbilor străine utilizate de universitatea parteneră. În felul acesta, prezența limbii române la Universitatea Columbia a devenit mai stabilă, cunoscută dincolo de cadrul academic curent, prin participarea constantă a lectorului la seminarii de didactica limbilor și tehnologie educațională în cadrul Consorțiului pentru Studiul Limbilor Străine al Universităților din grupul Ivy League. Pe plan local, prezența constantă a studenților de la New York University la cursurile de limba română a reprezentat un alt pas important.

La reluarea programului, în ianuarie 2010, eforturile lectorului, ale Institutului Limbii Române și entităților responsabile de la Universitatea Columbia, s-au concentrat asupra creșterii numărului de studenți și extinderii programului. Astfel, în anul universitar 2011-2012, lectorul de limba română a participat la un program-pilot de predare a limbii și culturii române la distanță, prima dată cu University of Pennsylvania. Programul, care s-a dezvoltat apoi în *Shared Course Initiative*, susținut de Fundația Mellon, dar și de Universitățile Columbia, Yale, Cornell, avea ca scop predarea limbilor de circulație restrânsă la universități la care numărul de studenți solicitanți nu justifica deschiderea unui program întreg. Programul de limba și cultura română al Catedrei „N. Iorga” se regăsește în istoria acestui proiect inovator drept primul program oferit la distanță. Anii care au urmat au marcat prezența constantă a programului de limba și cultura română la universitățile Yale și Cornell, prin predarea în sistem hibrid, precum și prin participarea lectorului la seminarii și conferințe de specialitate în SUA, prin prezența în comisii de coordonare a unor proiecte studențești pentru masterat, prin solicitarea lectorului de limba română pentru teste de competență la distanță de către universități neparticipante la proiect.

Extinderea și stabilizarea programului de limba și cultura română a fost marcată și prin aprobarea, după eforturi intense și susținere instituțională locală, a două cursuri destinate tuturor studenților din universitate, prezente în catalogul disciplinelor de la trunchiul comun, predate în limba engleză: *Introduction to Romanian Culture* și seminarul *Byzantine and Post-Byzantine in Romanian Culture*.

Prin lectorul de la Catedra „N. Iorga”, programul de limba și cultura română participă la proiectul *Black Sea Network*, inițiat de Departamentul de Limbi Slave. De asemenea, proiectele curente ale lectorului, ale căror rezultate au fost comunicate periodic la seminarii profesionale, aduc împreună studiul limbii și culturii de către non-nativi și cultura comunității românești din New York.

Colaborările interinstituționale multiple și susținute au condus, în timp, la angajarea lectoratului ca partener serios pentru evenimente culturale cu oaspeți de notorietate din România, dar și la creșterea numărului de studenți interesați de program. Anul universitar 2017-2018 a înregistrat cel mai mare număr de studenți din istoria programului, comparabil cu acela de la programele de studii locale, stabile, susținute de universitate.